

මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනය

විසිවන සියවසේ දී සකස්කරනු ලැබූ මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනය මානව හිමිකම් සුරැකීම හා අදාළ වන්නා වූ සියලු ප්‍රමිතීන් අන්තර්ගත විශිෂ්ඨ ලේඛනයකි. මෙම ලේඛනය ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් පිළිබඳ නීතියේ පදනම වන අතර 1945 න් පසුව සකස් කරනු ලැබූ සියලුම මානව හිමිකම් ලේඛනයන්හි මූලාරම්භය සහ පදනම ද වන්නේ ය. එසේම මෙම විශ්ව ප්‍රකාශනය ජාත්‍යන්තර හා ජාතික මට්ටමින් මානව හිමිකම් සුරක්ෂිත කිරීම සඳහා කටයුතු කළයුතු ආකාරය ලෝක ප්‍රජාවට පැහැදිලි කර දී ඇත. වර්තමානය වනවිට ලෝකයේ භාෂා විශාල සංඛ්‍යාවකට පරිවර්තනය කර ඇති මෙම ලේඛනය නිදහස සහ සමානාත්මතාව වෙනුවෙන් ලොව ගමන්කළ යුතු මාර්ග සැලසුම ඉදිරිපත් කර ඇත.

1946 අප්‍රේල් හා 1948 දෙසැම්බර් අතර කාලයේ දී කුඩා කණ්ඩායමක් ලෝක මානව හිමිකම් ඉතිහාසයේ ඉතාමත් වැදගත් සන්ධිස්ථානයක් වන ලේඛනයක් සකස් කිරීමේ නිරත වී සිටින ලදී. මෙකී ක්‍රියාවලියේදී රටවල් 08ක නියෝජනය දක්නට ලැබුණි. ඕස්ට්‍රේලියාව, චීලී, චීනය, ප්‍රංශය, ලෙබනනය, මහා බ්‍රිතාන්‍යය, අමෙරිකා එක්සත් ජනපදය සහ සෝවියට් දේශය එම රටවල් වේ. මෙම කාර්යය ඉටුකිරීමේ ක්‍රියාවලියේ දී අමතක නොවන ප්‍රධාන වර්ත කිහිපයක් වෙයි. කොමියුනිස්ට් සභාපති එලියානෝ රුට්ස්වෙල් මහත්මිය, චීනයේ ආචාර්ය පී.සී.වැන්, ලෙබනනයේ වාල්ස් එච්. මලික් හා ප්‍රංශයේ රෙනෝ කාසින් එම වර්ත අතර වැදගත් වේ. මෙම ලේඛනය සකස් කරනු ලබන අවස්ථාව වන විට ලොව පැවති සිතල යුද්ධයන්, කාන්තා අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධව ඇතිවී තිබූ පිබිදීමත්, ලතින් ඇමරිකානු සමාජවාදී සම්ප්‍රදායන් ලේඛනයේ සන්දර්භයට බලපා ඇති බව පෙනී යයි.

එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලයට මෙම ලේඛනය ඉදිරිපත් කරනු ලැබූ අවස්ථාවේදී එය මානව සංහතියේ මැග්නා කාර්ටා ගිවිසුම බවට පත්වනු ඇති බව එලියානෝ රුට්ස්වෙල් මහත්මිය විසින් ප්‍රකාශ කරන ලදී. වාද විවාද රාශියකට පසු 1948 දෙසැම්බර් 10 දින රාත්‍රියේ එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලය විසින් මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනය සම්මත කරගනු ලැබීය. එනමුත් මෙම ලේඛනය සකස්කරන අවස්ථාව වන විට යටත් විජිත ලෙස පැවතුන රටවල්වල දායකත්වය එය සකස් කිරීම සඳහා නොගැනීම නිසා මානව හිමිකම් විශ්ව ප්‍රකාශනය බටහිර රටවල බලපෑම මත පමණක් සැකසූ ප්‍රකාශනයක් යැයි විවේචනයක් ද පවතී.

මානව හිමිකම් විශ්ව ප්‍රකාශනය සර්ව සම්පූර්ණ ලේඛනයක් නොවුවද මෙකී ලේඛනය මගින් මිනිස් පවුල සතු විය යුතු නෛසර්ගික ගෞරවය ආරක්ෂා කරගැනීම, නිදහස, යුක්තිය හා සාමය යන සියල්ලෙහි පැවැත්ම ආරක්ෂා කරන බව පිළිගනියි. මානව හිමිකම් විශ්ව ප්‍රකාශනය අන්තර්ජාතික සදාචාරාත්මක නීතියේ අංගයක් ලෙස සැලකේ. එය වගන්ති 30කින් සමන්විත වන අතර පුද්ගලික ආරක්ෂාව, සැමට පොදු නීතිය සහ නිදහස වැනි අයිතීන් සුරක්ෂිත කර ඇත. මෙම අයිතිවාසිකම් භුක්ති විඳීමට ජනතාවට අයිතියක් ඇත. සෑම දෙනාම නිදහස්ව ඉපිද සමානාත්මතාවයෙන් ජීවත්විය යුතුය. එම නිසා මෙම ලේඛනය මානවයාගේ යහපැවැත්ම තහවුරු කරන්නා වූ වැදගත් ලේඛනයකි.

මානව හිමිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ගවලදී මෙම විශ්ව ප්‍රකාශනය පහත සඳහන් ලෙස තම දායකත්වය සපයා ඇත.

- 01. බොහෝ රටවල් තම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සහ දේශීය නීතිය හා නඩු තීන්දුවල දී එක්සත් ජාතීන්ගේ විශ්ව ප්‍රකාශනයේ සඳහන් අයිතීන් සලකා බලා ඇත.
- 02. කලාපීය රාජ්‍ය සංවිධාන විශේෂයෙන්ම මානව හිමිකම් සංවිධාන තමන්ගේ ප්‍රඥප්ති, කලාපීය ලේඛන ආදිය සකස් කිරීමේ දී හා යෝජනා සම්මත කරනු ලබන අවස්ථාවල දී එක්සත් ජාතීන්ගේ විශ්ව ප්‍රකාශනයේ අන්තර්ගත කරුණු වලට එකඟව කටයුතු කරනු ලබයි.
- 03. එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය ඔවුන්ගේ විශේෂ ආයතනයන්හි නීති සහ ගිවිසුම් සකස් කිරීමේ දී මානව හිමිකම් විශ්ව ප්‍රකාශනයේ ප්‍රඥප්තීන් භාවිතයට ගනු ලබයි. එසේම එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය විසින් මානව හිමිකම් සම්බන්ධව සිදුකරනු ලබන කටයුතුවල දී මෙම ලේඛනය ඔවුන්ගේ න්‍යාය පත්‍රයක් ලෙස සලකනු ලැබේ. ලෝකයේ බහුතර රටවල් මානව හිමිකම් විෂයෙහි ලා මාර්ගෝපදේශකත්වයෙන් සලකනු ලබන්නේ ද මෙම ප්‍රකාශනයයි. මානව හිමිකම් විශ්ව ප්‍රකාශනය සම්මුතියක් නොවුවත් එහි නෛතික තත්ත්වය වර්තමානය වනවිට කැපී පෙනෙන ලෙස වර්ධනය වී තිබේ.

කාලයා සමඟ මානව හිමිකම් ප්‍රකාශනය ලෝකවාසීන්ගේ අවධානයට මෙන්ම ගරුත්වයට පාත්‍ර විය. එබැවින් එම ප්‍රකාශනයට නෛතික හා දේශපාලනමය බලයක් ලෝකවාසීන් ගේ එකඟතාව මත ලැබී තිබේ. එබැවින් ජාත්‍යන්තර නීතිය යටතේ නෛතික

වගකීම් හා යුතුකම් නිර්වචනය කෙරෙන සම්මුතියක් බවට අද විශ්ව ප්‍රකාශනය විකාශනය වී ඇති බව ජාත්‍යන්තර නීතිවේදීන් විසින් පිළිගනු ලබන කරුණකි.

මානව හිමිකම් විශ්ව ප්‍රකාශනය සම්බන්ධව නීත්‍යානුකූල බැඳීමක් පාර්ශවකාර රාජ්‍යයන්ට මුල් අවස්ථාවල දී ඇති නොවූව ද මේ වන විට මානව හිමිකම් විශ්ව ප්‍රකාශනයෙහි සඳහන් බොහෝමයක් අයිතිවාසිකම් ජාත්‍යන්තර වශයෙන් වාරිත්‍යානුකූල නීතිය බවට පත්ව ඇති බැවින් බොහෝ රාජ්‍යයන්ට ඒ මගින් නීත්‍යානුකූල බැඳීමක් ඇති වී ඇත. මෙම ලේඛනය පදනම් කොට ගනිමින් ජාත්‍යන්තර නීති පද්ධතියේ විශාල වෙනසක් සිදු විය. අද වන විට බොහෝ ජාත්‍යන්තර හා කලාපීය ප්‍රඥප්තීන් මෙකී ලේඛනය පදනම් කරගනිමින් සකස් කර ඇත. සියලුම රටවල වූ පොදු ප්‍රමිතිය ලෙස පිළිගනු ලැබූ මානව හිමිකම් විශ්ව ප්‍රකාශනය එය කෙටුම්පත් කරනු ලැබුවන්ගේ බලාපොරොත්තු ද ඉක්මවා ගොස් සදාචාරාත්මක, දේශපාලනමය හා නීතිමය වශයෙන් ලෝකයට සිදුකරන බලපෑම අතිමහත් ය.

මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනය

පූර්විකාව

ලෝක සාමය, යුක්තිය සහ නිදහසෙහි පදනම වනුයේ මානව පවුලේ සියලු සාමාජිකයින්ගෙන් ඇත්කළ නොහැකි, සමාන වූ අයිතිවාසිකම් සහ ඔවුන්ට සහජයෙන්ම හිමිවන්නා වූ ගරුත්වය ලෙස පිළිගනු ලබන හෙයින් ද ;

මානව අයිතිවාසිකම් අවඥාවට ලක්කිරීමේ හා නොතකා හැරීමේ ප්‍රතිඵල ලෙස මානව වර්ගයාගේ හැඟීම් දැඩි පීඩනයකට ලක්කරන්නා වූ මිලේච්ඡ කාර ක්‍රියාවන් සිදුවී ඇති හෙයින් ද ;

මානව සත්වයා හට භාෂණයේ නිදහස හා ඕනෑම විශ්වාසයක් දැරීමේ නිදහස භුක්තිවිඳිය හැකි ලෝකයක් බිහිකිරීම පොදු ජනතාවගේ ඉහලතම පැතුම වන හෙයින් ද ;

දුෂ්ඨ පාලනයට හා පීඩනයට එරෙහිව අවසාන ක්‍රියාමාර්ගය ලෙස මිනිසා කැරලිකරුවකු බවට පත්වීම වැලැක්වීමට නම් නීති පද්ධතිය මගින් මානව හිමිකම් සුරක්ෂිත කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වන හෙයින් ද ;

ජාතීන් අතර මිත්‍ර සබඳතා වැඩි දියුණුවීම ඉහළ නැංවීම අත්‍යවශ්‍ය වන හෙයින් ද ;

ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාන අයිතිවාසිකම්, මිනිසාගේ වටිනාකම හා ගරුත්වය සහ මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ විශ්වාසය එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයෙහි සියලුදෙනා එහි ප්‍රඥප්තිය තුළින් නැවත තහවුරු කර ඇති හෙයින් ද ;

පෘථුල නිදහසක් ඇති යහපත් ජීවන මට්ටමක් සහ සමාජ ප්‍රගතිය වර්ධනය කිරීමට එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයෙහි සියලුදෙනා අධිෂ්ඨාන ගතවී ඇති හෙයින් ද ;

මානව අයිතිවාසිකම් සහ මූලික නිදහස කෙරෙහි විශ්ව ගරුත්වය වර්ධනය කිරීම හා එයට අනුගතව ක්‍රියා කිරීම සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා එක්සත් ජාතීන්ගේ සියලු සාමාජික රාජ්‍යයන් සහයෝගයෙන් කටයුතු කිරීමට ප්‍රතිඥා දී ඇති හෙයින් ද ;

මෙම ප්‍රතිඥාව පූර්ණ වශයෙන් සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා මෙම අයිතිවාසිකම් සහ නිදහස පිළිබඳ පොදු අවබෝධය අතිශයින්ම වැදගත්වන හෙයින් ද ;

මෙම මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනය සියලු පුද්ගලයින් සහ සියලු ජාතීන් සඳහා මෙන්ම අවසානයේ දී සෑම පුද්ගලයෙකුම සහ සෑම සමාජ ආයතනයකම යහපත වෙනුවෙන් සාක්ෂාත් කරගත් සම්මතයක් බව නිරතුරුව සිතෙහි තබාගනිමින්, මෙම අයිතිවාසිකම් හා නිදහස කෙරෙහි ගරුත්වය වැඩි දියුණු කිරීමට යොමු වූ අධ්‍යාපනය හා ඉගැන්වීම සහ ජාතික හා ජාත්‍යන්තර වශයෙන් ප්‍රගතිශීලී විධිවිධාන පැනවීම යන ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම තුළින්, එක්සත් ජාතීන්ගේ සාමාජික රටවල ජීවත්වන පුද්ගලයින් සහ තමන්ගේම අධිකරණ පද්ධතියක් යටතේ ඇති දේශයන් හි ජීවත්වන පුද්ගලයින් යන දෙපිරිස අතරම මෙම අයිතිවාසිකම් හා නිදහස පිළිබඳව විශ්වීය හා ආකර්ශණීය පිළිගැනීමක් ඇති කිරීමට හා විශ්ව ප්‍රකාශනය පිළිපැදීම තහවුරු කිරීම සඳහා කැපවීමෙන් කටයුතු කළ යුතු බව එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලය ප්‍රකාශ කර සිටියි.

1 වන වගන්තිය

සියලු මනුෂ්‍යයෝ නිදහස්ව උපත ලබා ඇත. ගරුත්වයෙන් හා අයිතිවාසිකම්වලින් සමාන වෙති. යුක්ති අයුක්ති පිළිබඳ හැඟීමෙන් හා හෘදය සාක්ෂියෙන් යුත් ඔවුන්, ඔවුනොවුන්ට සැලකිය යුත්තේ සහෝදරත්වය පිළිබඳ හැඟීමෙනි.

2 වන වගන්තිය

ජාති, වංශ, වර්ණ, ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය, භාෂාව, ආගම්, දේශපාලන ආදී කවර බේදයක් හෝ සමාජ, ජාතික, දේපළ, උපත ආදී කවර තත්ත්වයක විශේෂයක් හෝ නොමැතිව මේ ප්‍රකාශනයේ සඳහන් සියලු හිමිකම් හා ස්වාධීනත්වයන් සෑම පුද්ගලයෙකුටම උරුම වන්නේය.

තවද යම් පුද්ගලයකු අයත්වන රටේ දේශපාලන, නීතිමය හෝ ජාත්‍යන්තර තත්ත්වයන් පිළිබඳ කිසිදු විශේෂයක් ද ඒ රට ස්වාධීන, භාරකාර, පරාධීන ආදී කවර තත්ත්වයක් පිළිබඳ විශේෂයක් ද නොමැතිව මෙම මානව හිමිකම් ඔහු සතු වන්නේය.

3 වන වගන්තිය

සෑම පුද්ගලයකුටම ජීවත්වීමටත්, නිදහස්ව සිතීමටත්, පෞද්ගලික ආරක්ෂාවටත් හිමිකම් ඇත්තේය.

4 වන වගන්තිය

කිසිම පුද්ගලයකු වහල්කමෙහි හෝ බන්ධනයෙහි (දාසභාවයෙහි) නොරැඳවිය යුතුය. සෑම ආකාරයකම වහල් වෙළඳාම හා වහල්කම තහනම් වන්නේය.

5 වන වගන්තිය

කිසිම පුද්ගලයකු වධ හිංසාවට හෝ කාර ආමානුෂික පහත් සැලකිල්ලට හෝ දඬුවමකට හෝ හාජනය නොකළ යුතුය.

6 වන වගන්තිය

සෑම අවස්ථාවකදී ම නීතිය ඉදිරියේ පුද්ගලයකු වශයෙන් පිළිගනු ලැබීමේ අයිතිය සෑම කෙනෙකුම සතු වන්නේ ය.

7 වන වගන්තිය

සියල්ලන්ම නීතිය ඉදිරියෙහි එකිනෙකාට සමාන වන අතර, නීතියේ ආරක්ෂාව ලැබීමට කිසිදු විශේෂයක් නොමැතිව සියල්ලෝම හිමිකම් ලබති. මේ ප්‍රකාශනයට පටහැනි ලෙස කෙරෙන ඕනෑම අසාධාරණයකින් ආරක්ෂා වීමේ අයිතියත් එබඳු අසාධාරණයන්ට පෙළඹවීමෙන් ආරක්ෂා වීමේ අයිතියත් සියල්ලන්ටම හිමි වේ.

8 වන වගන්තිය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවලින් හෝ නීතියෙන් හෝ ප්‍රදානය වී ඇති මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කිරීමකදී බලධාරී ජාතික අධිකරණයකින් ප්‍රතිකර්ම යොදා ගැනීමේ හිමිකම සෑම පුද්ගලයකුම සතු වේ.

9 වන වගන්තිය

බලහත්කාරයෙන් අත්අඩංගුවට ගැනීමට හෝ අත්අඩංගුවේ රඳවා තැබීමට හෝ පිටුවහල් කිරීමට හෝ කිසිම පුද්ගලයකු හාජනය නොකළ යුතුය.

10 වන වගන්තිය

තමන්ගේ අයිතිවාසිකම් හා යුතුකම් පිළිබඳව හෝ තමන්ට විරුද්ධව යම් අපරාධ චෝදනාවක් පිළිබඳව හෝ විනිශ්චය කිරීම සඳහා සාධාරණවූත්, විවෘතවූත් ස්වාධීන අපක්ෂපාත නඩු විභාගයක් සඳහා සෑම තැනැත්තෙකුටම පූර්ණ වශයෙන් සමානව අයිතියක් හිමිවේ.

11 වන වගන්තිය

(1) දණ්ඩන වරදක් සම්බන්ධයෙන් චෝදනා ලැබ සිටි සෑම පුද්ගලයකුටම, නීත්‍යානුකූල විවෘත අධිකරණ විභාගයකින් වරදකරු බව ඔප්පුවන තෙක් නිර්දෝෂියකු ලෙස සලකනු ලැබීමටත්, අධිකරණයේදී තම නිදහසට කරුණු පෙන්වා සිටීමට වුවමනා සියලු අවශ්‍යතා නොඅඩුව ලැබීමටත්, හිමිකම් ඇත්තේය.

(2) යම් වරදක් හෝ ප්‍රමාද දෝෂයක් කිසිවකුගෙන් සිදු වූ අවස්ථාවේදී එම කාලයේ පවතින ජාතික හෝ අන්තර්ජාතික නීතියෙහි එම වරද හෝ ප්‍රමාද දෝෂය දණ්ඩන වරදක් සේ නොසඳහන් ව පැවතියේ නම් එම වරදට හෝ ප්‍රමාද දෝෂයට ඔහු වරදකරුවකු ලෙස නොසැලකිය යුතුය. දණ්ඩන වරද කළ කාලයේදී වලංගුව පැවති දඬුවමකට වඩා වැඩි දඬුවමක් එවැනි වරදකරුවකු උදෙසා නොපැනවිය යුතුය.

12 වන වගන්තිය

කිසිම පුද්ගලයකුගේ පෞද්ගලික ජීවිතයට (රහස්භාවයට) පවුලට, නිවසට හෝ ලිපි ගනුදෙනුවලට බලෙන් ඇහිලි ගැසීම හෝ ගරුත්වයට හෝ වැදගත්භාවයට පහර ගැසීම හෝ නොකළ යුතුය. එබඳු ඇහිලි ගැසීම් හෝ පහර ගැසීම්වලට විරුද්ධව නීතියේ රැකවරණය ලැබීමේ අයිතිය සෑම පුද්ගලයකු සතුව ඇත.

13 වන වගන්තිය

- (1) සෑම පුද්ගලයකුටම තම රාජ්‍ය සීමාව ඇතුළත නිදහසේ ගමනාගමනයට හා පදිංචියට හිමිකම් තිබේ.
- (2) ස්වකීය රට ද ඇතුළුව කවර දේශයකින් හෝ ඉවත්ව යාමටත්, තම රටට ආපසු පැමිණීමටත් සෑම පුද්ගලයකුටම හිමිකම් ඇත.

14 වන වගන්තිය

- (1) පරිපීඩනයන්ගෙන් මිදී විදේශයක අභයාරක්ෂාව සෙවීමට හා එය භුක්ති විඳීමට සෑම පුද්ගලයකුටම හිමිකම් ඇත.
- (2) දේශපාලනමය නොවූ අපරාධවලින් උද්ගතවන වෝදනා හා එක්සත් ජාතීන්ගේ අරමුණු වලට පටහැනි ක්‍රියාවන් නිසා පැන නගින වෝදනා වලට ලක් වූවන් සම්බන්ධන්යෙන් යට කී හිමිකම් ක්‍රියාත්මක නොවනු ඇත.

15 වන වගන්තිය

- (1) සෑම පුද්ගලයකුටම ජාතිකත්වයකට හිමිකම් ඇත.
- (2) කිසිම පුද්ගලයකු සතු ජාතිකත්වය බලෙන් අහෝසි නොකළ යුතු අතර, ඔහුගේ ජාතිකත්වය වෙනස් කිරීමට ඔහුට ඇති අයිතිය පැහැර ගැනීම නොකළ යුතුය.

16 වන වගන්තිය

- (1) පූර්ණ වියට පත් සියලු ස්ත්‍රී පුරුෂයන්ට ජාතිය, ජාතිකත්වය හෝ ආගම ආදී කිසිදු සීමාවක් නොතකා විවාහ වී පවුලක් ඇති කිරීමේ අයිතිය ඇත්තේය. විවාහ වීමේදී මෙන්ම විවාහය අවලංගු කිරීමේදී ද ඔවුහු සමාන අයිතිවාසිකම් දරති.
- (2) විවාහයකට ඇතුළත් කළ යුත්තේ එසේ ඇතුළත් වන ස්ත්‍රී පුරුෂ දෙදෙනාගේ සම්පූර්ණ නිදහස් කැමැත්ත පිට පමණකි.
- (3) සමාජයේ ස්වභාවික වූත්, මූලික වූත්, සමූහ ඒකකය වන පවුල සමාජයේ හා රාජ්‍යයේ රැකවරණය ලැබීමේ අයිතිය දරයි.

17 වන වගන්තිය

- (1) සෑම පුද්ගලයකුටම තනිව මෙන්ම හවුලේ ද දේපල අයිතිය සඳහා අයිතිවාසිකම් ඇත්තේය.
- (2) කිසිවකු සතු දේපල බලෙන් අහිමි කිරීමට නොහැකිය.

18 වන වගන්තිය

සිතීමේ, හාද සාක්ෂිය දැරීමේ හා ආගම ඇදහීමේ නිදහස භුක්ති විඳීමේ අයිතිවාසිකම් සෑම පුද්ගලයකුටම සතුව ඇත. තම ආගම හෝ විශ්වාසය වෙනස් කිරීමේ නිදහසත්, තනිවම හා අන්‍යයන් සමග සමූහ වශයෙන්, පෞද්ගලිකව මෙන්ම ප්‍රසිද්ධියේ තම ඇදහීම් හා ආගම ප්‍රකට කිරීමේ, ඉගැන්වීමේ, පිළිපැදීමේ, වන්දනා කිරීමේ හා අනුගමනය කිරීමේ නිදහසත් එයට ඇතුළත් වේ.

19 වන වගන්තිය

තම නිදහස් මතය දැරීමට හා ප්‍රකාශ කිරීමට සෑම පුද්ගලයකුටම අයිතිය ඇත. අනුන්ගේ බාධාවක් නොමැතිව, තම මත දැරීමටත්, දේශ සීමා නොසලකා කවර මාධ්‍යකින් හෝ තොරතුරු ලැබීමටත් දීමටත් ඇති අයිතිය ද ඊට ඇතුළත්ය.

20 වන වගන්තිය

- (1) සාමකාමීව එක්රැස් වීමේ හා සංගම් පැවැත්වීමේ අයිතිය සෑම පුද්ගලයකු ම සතුව ඇත.
- (2) සමිති සමාගම්වලට බැඳීමට කිසිවකුට බලකළ නොහැක.

21 වන වගන්තිය

- (1) සෘජුවම හෝ නිදහස්ව තෝරාගත් නියෝජිතයින් මගින් හෝ තම රටේ රජයට සහභාගිවීමට සෑම පුද්ගලයකුටම අයිතිය ඇත.
- (2) තම රටේ රාජ්‍ය සේවයට ඇතුළත්වීමට සෑම පුද්ගලයකුටම සමාන අයිතිවාසිකම් ඇත.
- (3) රජයේ බලතලවල පදනම වන්නේ ජනතාවගේ කැමැත්තය. මේ කැමැත්ත ප්‍රකාශ වන්නේ සර්වජන ඡන්ද බලය අනුව රහසේ දෙන ඡන්දයෙන් හෝ ඊට සමාන ස්වාධීන ඡන්ද විමසීම් ක්‍රම මගින් කලින් කලට අව්‍යාජ ලෙසින් පවත්වන ඡන්ද විමසීම් මගිනි.

22 වන වගන්තිය

සමාජයේ සාමාජිකයෙකු වශයෙන් සෑම පුද්ගලයකුටම සමාජ ආරක්ෂාව ලැබීමේ අයිතිය ඇත. එසේම තමන්ගේ ගරුත්වයටත්, තම පෞරුෂත්වයේ ස්වාධීන වර්ධනයටත් අත්‍යවශ්‍ය වන ආර්ථික සාමාජයීය හා සංස්කෘතික අයිතීන් ජාතික ප්‍රයත්නයන්ගෙන් හා ජාත්‍යන්තර සහයෝගිතාවන් තුළින් සහ ඒ ඒ රාජ්‍යයන්ගේ සංවිධාන හා සම්පත්වලට අනුකූලව සාක්ෂාත් කර ගැනීමේ හිමිකම සෑම පුද්ගලයකුටම සතුව ඇත්තේය.

23 වන වගන්තිය

- (1) වැඩ කිරීමටත්, තම රැකියාව නිදහස්ව තෝරා ගැනීමටත්, සාධාරණවූත්, යුක්ති යුක්ත වූත් වැඩ කිරීමේ පහසුකම් ලැබීමට මෙන්ම විරැකියා විපතීන් ආරක්ෂාව ලැබීමටත්, සෑම පුද්ගලයකුටම හිමිකම ඇත්තේය.
- (2) කිසිදු විශේෂතාවක් හෝ වෙනස්කමක් හෝ නොමැතිව සමාන වැඩට සමාන වැටුප් ලැබීමේ අයිතිය සෑම පුද්ගලයකු සතුව ඇත.
- (3) වැඩ කරන සෑම පුද්ගලයකුටම තමන්ට හා තම පවුලට මිනිස් ගරුත්වය රැකෙන ජීවිතයකට අවශ්‍ය සාධාරණ වැටුපක් ලැබීමටත්, අවශ්‍ය වුවහොත් අවශේෂ සමාජ ආරක්ෂාවන්ට රැකවරණය අත්කර ගැනීමටත් අයිතිය ඇත.
- (4) ස්වකීය අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා වෘත්තීය සමිති ඇති කර ගැනීමට හා ඒවාට බැඳීමට සෑම පුද්ගලයකුටම අයිතියක් ඇත.

24 වන වගන්තිය

වැඩ කරන පැය ගණන් පිළිබඳ සීමාවක් ඇතිව කලින් කලට ලැබෙන වැටුප් සහිත නිවාඩු දිනයන්ද ඇතුළු ව විවේක ගැනීමේ අයිතිය සෑම පුද්ගලයකුටම සතුවේ.

25 වන වගන්තිය

- (1) ආහාර, ඇඳුම්, නිවාස හා සෞඛ්‍යය සේවා ආරක්ෂාව ද අවශ්‍ය සමාජසේවා ආරක්ෂාව ද ඇතිව තමන්ගේත් තම පවුලේත් සෞඛ්‍යයට හා යහපතට ප්‍රමාණවත් ජීවන තත්ත්වයක් භුක්ති විඳීමටත්, රැකියාව අහිමිවීම, රෝගාබාධ, දුබලතාව, වැන්දඹු වීම, මහළුව, හා වෙනත් තමන්ට පාලනය නොකළ හැකි ආපදාවලින් ජීවිතාව දුෂ්කර වූ විට රැකවරණය ලැබීමටත් සෑම පුද්ගලයකුටම අයිතියක් ඇත.
- (2) මාතෘභාවය හා ළදරුභාවය විශේෂ රැකවරණය සහ උදව් උපකාර ලැබීමේ හිමිකම ඇති තත්ත්වයන් ය. විවාහ වී හෝ අවිවාහකව සෑම මවකටම උපදින්නා වූ දරුවන් හට සමාන වූ සමාජ ආරක්ෂාවක හිමිකම ඇත්තේය.

26 වන වගන්තිය

- (1) අධ්‍යාපනය ලැබීමට සෑම පුද්ගලයකුටම අයිතියක් ඇත්තේය. මූලික හා ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනයන් නොමිලයේ විය යුතුය. ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය අනිවාර්යය විය යුතුය. කාර්මික හා වෘත්තීය අධ්‍යාපනය ලැබීමට සාමාන්‍යයෙන් අවස්ථාව සැලසිය යුතු වන අතර දක්ෂතා පදනම් කොට උසස් අධ්‍යාපනය අත්කර ගැනීමේ අවස්ථාව සමානව සැලසිය යුතුය.
- (2) මානව අයිතිවාසිකම් සහ මූලික නිදහසට ගරු කිරීම, ශක්තිමත් කිරීමට සහ මානව පෞරුෂය පුර්ණ සංවර්ධනය කිරීම සඳහා අධ්‍යාපනය දිශාගත විය යුතුය. සෑම ජාතියක් අතර අන්‍යෝන්‍ය අවබෝධය, ඉවසීම සහ මිත්‍රත්වය වැඩි දියුණු කිරීමට සහ සාමය පවත්වාගෙන යෑම සඳහා වන එක්සත් ජාතීන්ගේ ක්‍රියාකාරකම් වැඩිදියුණු කිරීමට අධ්‍යාපනය ඉවහල් විය යුතුය.
- (3) තම දරුවන්ට දිය යුත්තේ කුමන අධ්‍යාපනයක් දැයි තෝරා ගැනීමේ මුල් අයිතිය මවුපියන් සතු වේ.

27 වන වගන්තිය

- (1) සමාජයේ සංස්කෘතික ජීවිතයට නිදහසේ සහභාගීවන්නටත්, කලාවෙන් ආස්වාදය භුක්ති විඳීමට හා විද්‍යාත්මක දියුණුවට සහභාගී වී එහි ප්‍රතිලාභ භුක්ති විඳීමටත් සෑම පුද්ගලයකුටම අයිතියක් ඇත්තේය.
- (2) තමන්ගේ කර්තව්‍යයෙන් නිෂ්පාදිත විද්‍යාත්මක, සාහිත්‍යයමය හෝ කලාත්මක කෘතියකින් ජනිතවන අධ්‍යාත්මික හා භෞතික ඵල ප්‍රයෝජන රැක ගැනීමේ අයිතිය සෑම පුද්ගලයකු සතුව ම ඇත.

28 වන වගන්තිය

මෙම ප්‍රකාශනයෙහි සඳහන් අයිතිවාසිකම් හා ස්වාධීනතාවන් පරිපූර්ණව සාක්ෂාත් කරගත හැකිවන සමාජ හා ජාත්‍යන්තර රටාවකට සෑම පුද්ගලයකුටම අයිතියක් ඇත.

29 වන වගන්තිය

- (1) නිදහස්ව සහ පරිපූර්ණව තම පෞරුෂය සංවර්ධනය කර ගැනීමට ඉඩකඩ සලසා ලද සමාජය වෙනුවෙන් සෑම පුද්ගලයෙකු ඉටුකළ යුතු යුතුකම් ඇත.
- (2) පුද්ගලයෙකුගේ අයිතිවාසිකම් සහ නිදහස ක්‍රියාවට නැංවීමේ දී යටත්වීමට සිදුවන්නා වූ නීතිමය සීමාවන් මූලිකවම පැනවී ඇත්තේ අන්‍යයන්ගේ නිදහසට සහ අයිතිවාසිකම්වලට ගරුකිරීම සහ සමාජ ගරුත්වය ආරක්ෂා කිරීම සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජයක ජනතා සුඛ සාධනය, පොදු නීතිය සහ අධ්‍යාත්මික ගුණවගාව සාක්ෂාත් කරගැනීමේ හුදු අවශ්‍යතාව නිසාය.
- (3) එක්සත් ජාතීන්ගේ පරමාර්ථයන් හා ප්‍රතිපත්තිවලට පටහැනි වන අන්දමකින් මෙම අයිතිවාසිකම් හා ස්වාධීනතාවන් ක්‍රියාත්මක නොකළ යුතුය.

30 වන වගන්තිය

මේ ප්‍රකාශනයෙහි සඳහන් කිසිදු අයිතිවාසිකමක් හෝ ස්වාධීනතාවක් හෝ වැනසී යන අන්දමේ කිසිම ක්‍රියාමාර්ගයකට අයිතියක් කිසිදු රාජ්‍යයකට, කණ්ඩායමකට හෝ පුද්ගලයකුට අත්වන අන්දමේ අර්ථ නිරූපණයක් මේ ප්‍රකාශනයෙහි කවර වගන්තියකින් හෝ නොකළ යුතුය.